

Sygn. akt I UK 376/15

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania J. K. i X. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 lipca 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonych od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 21 maja 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 maja 2015 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację J. K. (dalej jako ubezpieczona) i X. K. (dalej jako płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 17 września 2014 r., którym oddalono ich odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 23 kwietnia 2014 r., stwierdzającej, że ubezpieczona - jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą u płatnika składek - nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczona i płatnik składek zarzucili: 1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa), przez jego błędne zastosowanie i uznanie, że ubezpieczona nie jest

osobą współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu wymienionego przepisu; 2) naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, w szczególności: a) art. 229 k.p.c., przez nieuznanie za przyznany fakt, że ubezpieczona współpracowała przy prowadzeniu działalności gospodarczej płatnika składek, w sytuacji gdy pełnomocnik organu rentowego na rozprawie w dniu 17 września 2014 r. przyznał ten fakt, kwestionując w dalszej części wypowiedzi zadeklarowaną przez skarżących kwotę jako podstawę wymiaru składek; b) art. 233 k.p.c., przez wydanie rozstrzygnięcia z naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów oraz przez rozważenie okoliczności sprawy z naruszeniem zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez ustalenie, że ubezpieczona podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 grudnia 2013 r. jako osoba współpracująca z mężem prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono po pierwsze - występowaniem istotnego zagadnienia prawnego, czy osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej, o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej w trakcie korzystania z zasiłku macierzyńskiego może podejmować działania polegające na współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej w myśl tego przepisu oraz po drugie - oczywistą zasadnością skargi wobec naruszenia art. 229 k.p.c. wskutek nieuwzględnienia, że organ rentowy przyznał fakt współpracy ubezpieczonej przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie zdołali wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, odwołując się do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie art. 229 k.p.c. skarżący pomijają, że przepis ten reguluje postępowanie przed sądem pierwszej instancji i nie był stosowany w postępowaniu odwoławczym. Ponieważ skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji (art. 398¹ § 1 k.p.c.), przeto dla skuteczności zarzutu obraży

art. 229 k.p.c. konieczne jest powiązanie go z przepisem stosowanym w postępowaniu apelacyjnym, której to konstrukcji skarżący nie stosują. Już tylko z tego względu nie można przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Po drugie, sformułowane przez skarżących zagadnienie prawne pozostaje poza niezakwestionowanym skutecznie stanem faktycznym sprawy (zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, do której to sfery art. 233 k.p.c. odnosi się wprost). W judykaturze Sądu Najwyższego podkreśla się, że ocena, czy w konkretnej sytuacji pomoc świadczona przez małżonka może być uznawana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, wymaga uprzednich ustaleń faktycznych co do charakteru i rodzaju tych czynności oraz czasu potrzebnego na ich wykonanie, ich wartości i zorganizowania (por. prawidłowo powołane przez Sąd drugiej instancji wyroki z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241 oraz z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170). Z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że co prawda ubezpieczona pomagała płatnikowi składek w realizacji czynności pomocniczych, pomoc ta nie dotyczyła jednak - z uwagi na zakres prac - istoty prowadzonej działalności.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.